

ARVIOINTIKERTOMUS 2017

LOIMAAN KAUPUNKI

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällysluettelo:

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	1
1.1. KOKOONPANO.....	1
1.2. TEHTÄVÄT JA TOIMINNAN TARKOITUS JA TAVOITTEET	3
1.3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN JA TOTEUTTAMINEN	3
1.4. TILINPÄÄTÖKSEN TOIMINTAKERTOMUSOSA VUODELTA 2017.....	5
1.5. KUNTALAISTEN OSALLISTUMIS- JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMINEN.....	5
2. HALLINTOPALVELUKESKUS.....	7
2.1. KESKUSVAALILAUTAKUNTA.....	7
2.2. TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	7
2.3. KAUPUNGINVALTUUSTO	7
2.4. KAUPUNGINHALLITUS	7
2.4.1. KONSERNIJOHTO	7
2.4.2. TALOUSTYÖRYHMÄ	8
2.4.3. ELINVOIMATOIMIKUNTA.....	8
2.4.4. KAAVATOIMIKUNTA	8
2.5. KONSERNIYHTIÖT JA MUUT OSALLISUUDET.....	8
3. SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUKESKUS.....	10
3.1. SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN HALLINTO	10
3.2. SOSIAALITYÖ.....	10
3.3. TERVEYS- JA HOIVAPALVELUT.....	12
4. SIVISTYSPALVELUKESKUS.....	13
4.1. SIVISTYSVALIOKUNTA	13
4.1.1. KOULUTUS	13
4.1.2. VAPAA-AIKA.....	13
5. TEKNINEN- JA YMPÄRISTÖPALVELUKESKUS.....	14
5.1. ELINYMPÄRISTÖVALIOKUNTA	14
5.2. TEKNISET PALVELUT	14
5.3. YMPÄRISTÖPALVELUT.....	17
6. LOIMAAN VESI –LIIKELAITOS.....	18
7. KAUPUNGIN TALOUDELLINEN ASEMA JA SEN KEHITYS.....	19
8. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI.....	20
9. KUNTAKONSERNIN OHJAUS JA VALVONTA SEKÄ KONSERNIYHTEISÖILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	21
10. INVESTOINNIT	21
11. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	22

Loimaan kaupunginvaltuustolle

Tarkastuslautakunta esittää seuraavan arvioinnin Loimaan kaupungin vuoden 2017 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

LOIMAAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2017

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1. KOKOONPANO

Tarkastuslautakuntaan kuuluivat 1.1.-5.6.2017

varsinainen jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Vanha-Perttula Päivi, pj	Keskitalo Sari
Rajamäki Simo, vpj	Lahtinen Timo
Aalto Anu	Jumppanen Anu
Kilpiö Laura	Hongisto Jaana
Kuusisto Raimo	Lehtola Kari
Ojala Jouni	Lepola Markku

Huhtikuussa pidettyjen kunnallisvaalien jälkeen uusi kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 5.6.2017 tarkastuslautakunnan jäseniksi toimikaudeksi 2017-2020 seuraavat henkilöt:

varsinainen jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Laaksonen Jukka, pj	Kuusela Esa
Kiviniemi Sanni, vpj	Paljakka Anne
Boenisch Maiju	Lepola Markku (2.10. lukien Ojala Jouni)
Heinonen Sampsa	Hongisto Jaana
Kuusinen Anne	Pinta Johanna
Mikkola Hannes	Kuusisto Raimo
Riuttakorpi Antti	Kraama Markku

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja Jukka Laaksonen.

Lautakunnan valmistelijana ja sihteerinä on toiminut vuoden 2017 aikana arkistosihteerinä Anu Eriksson.

Hallinnon ja talouden tarkastajana on toiminut BDO Audiator Oy, JHTT-yhteisö, jonka sopimus kaupungin kanssa on voimassa vuoden 2018 loppuun. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut aluejohtaja JHTT Hannu Laurila. Tarkastusryhmään on lisäksi kuulunut tarkastaja Leena Ahonen. Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista lautakunnalle ja antanut kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen edelleen kaupunginvaltuustolle toimitettavaksi.

Tarkastuslautakunta on todennut seuraavat jäsentensä esteellisyydet:

Puheenjohtaja Laaksonen, varapuheenjohtaja Kiviniemi, jäsenet Heinonen ja Riuttakorpi ovat esteellisiä koulutuslautakunnan/sivistysvaliokunnan arviointiin. Jäsen Boenisch on esteellinen kaavatoimikunnan arviointiin.

Tarkastuslautakunta on todennut myös, että Maiju Boenischin varajäseneksi 5.6.2017 valittu Markku Lepola on kaupunginhallituksen varajäsenyytensä vuoksi esteellinen tarkastuslautakuntaan. Kaupunginvaltuusto on asian korjannut 2.10.2017 ja valinnut Lepolan tilalle Jouni Ojalan.

Tarkastuslautakunta on sopinut jäsentensä työnjaosta seuraavaa:

Sampsa Heinonen ja Hannes Mikkola arvioivat erityisesti kaupunginhallituksen ja sen alaisten toimielinten, myös kuntakonsernin osakeyhtiöiden toimintaa.

Hannes Mikkola arvioi erityisesti koulutuslautakunnan/sivistysvaliokunnan ja sen alaisten toimielinten toimintaa vuonna 2017 (vuodesta 2018 lähtien Jukka Laaksonen).

Maiju Boenisch arvioi erityisesti perusturvalautakunnan/hyvinvointivaliokunnan ja sen alaisten toimielinten toimintaa.

Sanni Kiviniemi arvioi erityisesti teknisen lautakunnan/elinympäristövaliokunnan ja sen alaisten toimielinten toimintaa.

Antti Riuttaskorpi arvioi erityisesti Loimaan Vesi-liikelaitoksen toimintaa.

Tarkastuslautakunta on laatinut valtuustokaudelle 2017-2020 arviointisuunnitelman, jota se käyttää toimintansa perusohjeena.

Vanha lautakunta on kokoontunut ajalla 1.1.-5.6.2017 4 kertaa ja uusi lautakunta ajalla 5.6.2017-31.12.2017 6 kertaa. Vuonna 2018 31.5. mennessä lautakunta on kokoontunut 6 kertaa. Uusi lautakunta on myös kouluttautunut tehtäviinsä vuoden 2017 aikana kahdessa seminaarissa.

Työtään lautakunta on toteuttanut etukäteen laadittua työohjelmaa hyödyntäen ja arviointityössä on käytetty apuna kokouksiin kutsutuille etukäteen lähetettyä arviointilomaketta.

Uuden tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueena vuonna 2017 on ollut koko kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmien, organisaatiouudistuksien, kuntastrategian tavoitteiden ja toteutumisen, mahdollisen sote- ja maakuntauudistuksen, talouden seurannan ja tasapainottamisen, ja investointien seuranta ja arviointi.

Eryiskohteenä on ollut sosiaali- ja terveysalan eri palvelustrategioiden toteuttaminen valtuuston asettamien tavoitteiden kautta. Lautakunnalle annetuissa esittelyissä on ollut esillä mm.

-hoitotakuu

-hoitoketjun toimivuus

-yhteistyö ja organisointitavat (kuntayhtymät, sopimukset)

-hankinnat

-ostopalvelut ja niiden kytkeytyminen strategiaan

-talouden tasapainottoimenpiteiden toteuttamisen arviointi ja tuottavuuden parantaminen - palvelualueista on arvioitu erityisesti lastensuojelua, perusterveydenhuoltoa ja erikoissairaanhoidoa.

Uutena asiana on lautakunta saanut työkseen johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden päätöksenteossa mahdollisesti esiintyvien sidonnaisuuksien ilmoittaminen avoimuuden lisäämiseksi kaupungin internet-sivuilla. Koska ko. ilmoitusmenettely on koko valtakunnassa uusi asia, se hakee vielä muotoaan; syyskuusta 2017 lähtien ovat tiedot olleet kuntalaisten nähtävillä.

Tarkastuslautakunta kävi tutustumassa maaliskuussa 2018 Alastaron Ilola- ja Ahoskoteihin, Puistokadun Puistometsän päiväkotiin, Tuulensuun Marttakotiin, Hirvikosken Telkänkotiin ja Mellilän Tammikotiin.

Lautakunta kuuli kokouksissaan kaupunginjohtaja Jari Rantalaa ja talousjohtaja Tuija Ojalaa kaupungin yleisestä taloustilanteesta, vuoden 2018 veroprojektien ja talousarvion päätöksentekoprosesseista sekä vuosien 2019-2020 taloussuunnitelmasta.

Vuoden 2017 tilinpäätöksestä kuultiin pitkin loppuvuotta ennakkotietoja ja lopullisen tilinpäätöksen luvuista ja mm. investoinneista saatiin selvitys.

Lautakunta kuuli mm. sosiaali- ja terveysjohtaja Jaakko Kaunistoa, tekninen johtaja Jaana Kootaa, työpäällikkö Esa Aronojaa, sivistysjohtaja Manne Pärköä, johtava ylläkäri Sari Koistista sekä hyvinvointivaliokunnan puheenjohtaja Jari Välimäkeä.

1.2. TEHTÄVÄT JA TOIMINNAN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastussäännön mukaan tarkastuslautakunnan on kuntalain mukaisten tehtävien lisäksi

-seurattava yleisesti kaupungin ja tarvittaessa kaupunkikonsernin hallintoa ja taloutta sekä niissä tapahtuvia muutoksia ja arvioida hallinnon ja taloudenhoidon sekä palvelutoiminnan tarkoituksenmukaisuutta valtuuston asettamien tavoitteiden näkökulmasta

-seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi

-huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa

-tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla

-seurattava sisäisen tarkastuksen toteuttamista, jota varten kaupunginjohtaja antaa tarkastuslautakunnalle vuosittain selvityksen, miten sisäistä tarkastusta on ohjeistettu ja sen toimintaa seurattu ja hyödynnetty

-annettava kaupunginvaltuustolle arviointikertomus siitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kaupunkikonsernissa, sekä tarvittaessa annettava väliarviointeja.

Tarkastuslautakunta edustaa kaupungissa ulkoista valvontaa, jonka toisen osan muodostaa tilintarkastajan suorittama tilintarkastus.

1.3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN JA TOTEUTTAMINEN

Kuntastrategia

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 14.1.2013 Loimaan linja 2013-2016 strategian ohjausvälineeksi päätöksenteko- ja johtamisjärjestelmässä. Kullekin strategialinjaukselle on määritelty keskeisimmät menestyksen edellytykset, painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet sekä palvelujen ja toiminnan arviointiin liittyvät mittarit. Valtuusto seuraa ja arvioi strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista vuosittain tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä. Strategian uudistustyö aloitettiin uuden kaupunginhallituksen toimesta ja uusi kuntastrategia hyväksyttiin valtuustossa maaliskuussa 2018.

Jo vuoden 2015 tarkastuskertomuksessa on mainittu, että strategian uudistustyö on aloitettu ja sama toistuu vuoden 2016 kertomuksessa. Kuntastrategia on lakisääteinen asia, joten kaupunki ei ole toiminut hyvän hallintotavan mukaisesti. Kun vielä tämä uusi ohje on hyväksytty vasta maaliskuussa 2018 vuosille 2018-2019, sitä ei käytännössä voida käyttää kuin vuoden 2019 toimintoja suunniteltaessa.

Loimaan linjan strategiset linjaukset vuosille 2018-2019:

1. Sujuvan elämän kotikaupunki
2. Kasvun paikka yrityksille
3. Keskellä kasvavaa Lounais-Suomea
4. Ympäristö kestävä kasvun pohjana
5. Jyvällä tulevaisuudesta.

Sinänsä strategia on lähes identtinen vuonna 2013 hyväksytyyn nähden, vain mahdollinen sote-uudistus on siinä huomioitu ja nykyisen Varsinais-Suomen positiivisen rakennemuutoksen hyödyntäminen elinkeinopalveluissa. Hyvä asia on lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaan ottaminen. Tarkastuslautakunta toteaa tyydytyksellä, että uuden kuntastrategian valmistelu on aloitettu pitämällä mm. huhtikuussa 2018 valtuustoseminaari ko. aiheesta ja aikataulun mukaan strategia olisi päätöksentekoprosessissa loppuvuonna 2018.

Hallintosäätö

Kuntalain 90 §:n mukaan kunnassa on oltava yksi hallintosäätö sisältäen määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämiseen, päätöksentekoon ja hallintomenettelyyn sekä valtuuston toimintaan liittyvistä asioista. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 13.3.2017 hallintosäännön, joka on astunut voimaan 1.6.2017. Siihen on sisällytetty lain vaatimat elementit eli koottu eri toimielinten erilaiset säännöt yhteiseksi kokonaisuudeksi. Merkittävä muutos aiempaan on ollut valiokuntamallin tuominen luottamushenkilöorganisaatioihin, joka tarkoittaa valtuutettujen vallan ja vastuun lisäämistä. Hallintosäännössä on ilmoitettu kunnallislain edellyttämä minimiaika kokousten koollekutsumiseksi, monasti se on myös maksimiaika. Vaikka muuten kokousajat on jopa vuodeksi etukäteen sovittu, olisi hyvä lähettää esityslistat päätösesityksineen ja liitteineen, varsinkin isoissa asioissa, toimielinten jäsenille riittävän ajoissa. Ei ole hyvän hallintotavan mukaista, että tärkeitä asiapapereita jaetaan vasta kokouksessa ja edellytetään niistä tehtävän samalla päätös. Asioiden pöydälle pano on siksi ymmärrettävää ja hyväksyttävääkin, vaikka se toisinaan päätöksentekoa hidastaakin.

Hallintosäännössä on eri toimielinten tehtävät selkeästi ilmoitettu, siksi kaupunginhallituksen tulee harkitusti käyttää otto-oikeuttaan, jottei päätöksentekoprosessi aiheuta luottamushenkilöissä turhautumista.

Talousarvio ja -suunnitelma

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kaupungille seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai usemmaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarvio on taloussuunnitelman 1. vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 8.11.2017 tulo- ja kiinteistöveroprosentit vuodelle 2018, joiden perusteella suuri osa talousarvion tuloista on päätetty. Muut talousarvion osat vuodelle 2018 ja taloussuunnitelma 2019-2020 on hyväksytty 11.12.2017. Johtuen mm. uudesta valtuustokaudesta eivät

talousarvion tulo- ja menoerät ole kulkeneet ”yhtä jalkaa”. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan veroprosentit ja talousarvio olisi hyvä käsitellä valtuustossa samalla kertaa. Tällöin vältyttäisiin talousarvion käsittelyssä ilmenneestä tulojen ja menojen sopeuttamisongelmasta, joka on haitannut päätöksenteon toteuttamista. Tilinpäätöksessä vuodelta 2017 ja taloussuunnitelmassa vuosille 2019-2020 on jo hyvää pohjaa rakentaa tuleva kokonaistalousarvio vuodelle 2019 riittävän ajoissa.

1.4 TILINPÄÄTÖKSEN TOIMINTAKERTOMUSOSA VUODELTA 2017

Vuoden 2017 toimintakertomuksen sisällysluettelossa ei kaikilta osin ole huomioitu kaupungin uudistetun hallintosäännön mukaisia muutoksia eikä luottamushenkilöiden jäsenyyksien ilmoittaminen eri toimielimiin ole looginen.

Kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, valiokuntien, lautakuntien ym. varsinaiset jäsenet kyllä ilmoitetaan, mutta varajäsenet varsin sattumanvaraisesti. Kaupunginhallituksen tulee huolehtia, että kaikki kaupungin päätöksentekoon valitut ilmoitetaan toimintakertomuksessa ja myös kaupungin internet-sivuilla. Avoimuuden lisäämiseksi olisi myös hyvä, että kaikkien em. elinten läsnäololistat julkaistaan toimintakertomuksessa eli montako kertaa varsinainen jäsen on ollut paikalla ja montako kertaa varajäsen.

Valtuutettujen/valtuustoryhmien tekemien valtuustoaloitteiden määrä kuten myös kuntalaisaloitteiden, pitää kertoa, se osoittaa kuntalaisille, että aktiivisuutta kunnan asioihin löytyy.

Pääosan lautakunnista muuttaminen valiokunniksi on myös toimintakertomuksessa vain osin todennettu. Kuntaenemmistöisten yhtiöiden toiminnasta tulee olla laajempi informaatio kuin nyt on esitetty, mm. kunnan edustajat hallinnossa, liikevaihto, taloudellinen tulos ym tunnuslukuja, jotka eivät vaaranna liikesalaisuuksia pitää kuntakonsernin kertomuksessa näkyä.

Tilinpäätöksen muita osioita kommentoidaan jäljempänä eri kohdissa.

1.5 KUNTALAISTEN OSALLISTUMIS- JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMINEN

Lainsäädäntö luo edellytyksiä demokratian kehittämiseksi, mutta sen lisäksi keskeistä on kunnassa vallitseva suhtautuminen edustuksellista osallistumista täydentäviin vaikuttamisen muotoihin ja se, millaisia käytännön toimintatapoja ja käytäntöjä kehitetään yhteistyössä kuntalaisten kanssa. Kuntalain kuntastrategiaa koskevassa pykälässä (37§) edellytetään strategiassa otettavaksi huomioon kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Loimaan linja 2013-2016 strateginen linjaus 1: ”Sujuvan elämän kotikaupunki / asukkaat ja asiakkaat” mukaan menestyksen edellytyksiä on asukkaiden omatoimisuuden lisääminen osana palvelujen kysynnän kasvua ja asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen osana kuntauudistusta. Strateginen painopisteitä (1.2) ovat asukkaiden omatoimisuus ja yhteisöllisyys ja osallistuva päätöksenteko. Osallistavasta päätöksenteon keskeisenä strategisena tavoitteena ja toimenpiteenä on, että asukkaat luottavat kaupungin päätöksentekoon ja ovat tyytyväisiä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa asuinympäristönsä ja palvelujen järjestämisessä. Mittarina ovat asiakastyytyväisyysarvioinnit ja -mittaukset.

Kuntalain 22 §:n mukaan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan ja että valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kuntalaki mainitsee kuusi suositeltavaa toimenpidettä kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen edistämiseksi. Taulukossa on esitetty suositellut toimenpiteet ja esimerkkejä, miten niiden toteutumista on raportoitu Loimaan kaupungin tilinpäätöksessä:

Taulukko. Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämistapoja kuntalain 22 §:n mukaan ja esimerkkejä niiden toteutuksesta Loimaan kaupungin tilinpäätöksen 2017 mukaan:

<p>1. keskustelu- ja kuulemistilaisuuksien järjestäminen sekä kuntalaisraadit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alastaron yläkoululla 8.-luokkalaisille ja heidän vanhemmilleen (vapaa-aika-palveluista) (s. 84) • Siivouspalveluissa käyttäjien kokemusten kuulemista (s. 100)
<p>2. asukkaiden mielipiteiden selvittäminen ennen päätöksentekoa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ei mainintoja
<p>3. palveluiden käyttäjien edustajien valitseminen kunnan toimielimiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nuorisovaltuusto (s. 14, 81), vammaisneuvosto, vanhusneuvosto, rintamaveteraaniasiain neuvottelukunta (s. 18)
<p>4. osallistumismahdollisuuksien järjestäminen kunnan talouden suunnitteluun</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ei mainintoja
<p>5. palveluiden suunnitleminen ja kehittäminen yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunki on ollut valmis perustamaan virallisen (urheilu)seuraparlamentin (s. 80) • Loimaan liikuntapalvelujen kuntalaiskysely 2017. (s. 80) • Työväenopiston kurssi- ja asiakaspalautejärjestelmä (s. 84) • Siivouspalveluiden laadunvalvontaa ja palautejärjestelmän (asiakaskyselyn valmistelu), (s. 100) • Sisäilmakyselyt (Kartanonpuisto s. 104, pääterveysasema s. 105) • Säännölliset asiakastyytyväisyysmittaukset perusterveydenhuollossa (s. 57)
<p>6. asukkaiden, järjestöjen ja muiden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ei mainintoja

<p>yhteisöjen oma-aloitteisen asioiden suunnittelun ja valmistelun tukeminen</p>	
--	--

Tarkastuslautakunta katsoo, ettei tilinpäätös anna riittävästi tietoa Loimaan linja -strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta koskien osallistavaa päätöksentekoa ja että kuntalain edellyttämiä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia olisi edistettävä laajemmin ja monipuolisemmin.

2. HALLINTOPALVELUKESKUS

Kokonaiskulut ovat nousseet edellisestä vuodesta 21,1 % talousarvioon nähden 4,8 %.

2.1. KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Talousarvioon nähdet menot alittuivat 12,1 %:lla. Vuonna 2017 pidettiin kuntavaalit huhtikuussa ja uudet valtuustot aloittivat toimintansa 1.6.2017.

2.2. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Vuoteen 2016 nähden kulut kasvoivat 29,4 % , talousarvio alittui 6,5 %. Tarkastuslautakunnan tehtäviä on kuvattu kohdassa 1.2.

2.3. KAUPUNGINVALTUUSTO

Vuoteen 2016 nähden kulut alittuivat 3,2 % ja talousarvioon nähden 7,2 %. Valtuuston kokous maksoi keskimäärin välittöminä kuluina 7.480 euroa.

2.4. KAUPUNGINHALLITUS

Vuoteen 2016 nähden menot kasvoivat 20,4 % ja talousarvioon nähden 6,1 %. Tehtäväalue sisältää sekä konsernijohton, että elinkeino- ja kaupunkikehityksen alueet.

2.4.1. KONSERNIJOHTO

Loimaan kaupunki käyttää runsaasti ostopalveluita palvelutuotannossaan. Liikesalaisuuksia vaarantamatta tulee niistä tehdä luettelo, jossa näkyy mm. toimiala, johon palvelu liittyy, sekä hinta (ei voine olla kunnan tapauksessa salainen), sopimuksen määräaika ja onko optiomahdollisuutta. Lisäksi tarkastuslautakunta

haluaa selvitystä siitä miten nämä ostopalvelut ovat vaikuttaneet kaupungin työntekijöiden asemaan; miten henkilöstöä on siirtynyt palveluntuottajien palvelukseen ja mikä vaikutus on em. toimenpiteillä ollut kaupungin omien työntekijöiden määrään mm. hallintopalveluissa ottaen vielä huomioon vuosikautia vähentyneen asukasmäärän.

Kuntalain 23 §:n mukaan kuntalaisilla on oikeus tehdä kuntalaisaloitteita ja ”Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet”. Vuoden 2017 aloitteiden käsittelyssä on ollut puutteita, mutta kaupunginjohtajan antaman selvityksen mukaan asia on tänä vuonna korjattu.

2.4.2 TALOUSTYÖRYHMÄ

Taloustyöryhmä on kaupunginhallituksen apuelin, joka on käsitellyt mm. kaupungin kiinteistöjen sisäilmaongelmia ja Kitkonpuiston palvelukeskuksen tilannetta. Em.asiat ovat yhteisiä monelle hallinnon alueelle, joten niiden jatkotoimenpiteet pitäisi päättää kokonaisvaltaisesti.

2.4.3 ELINVOIMATOIMIKUNTA

Kaupungin uutena toimielimenä on elinvoimatoimikunta työssään keskittynyt Loimaan markkinointiin erityisesti yrittäjille ja siihen miten Loimaa voisi olla mukana aktiivisesti Varsinais-Suomen positiivisessa talouskehityksessä.

2.4.4 KAAVATOIMIKUNTA

Kaavatoimikunnan esityksestä on kaupunginhallituksessa ja valtuustossa hyväksytty kaavoituskatsaus sekä keskustan osittainen asemakaavamuutos, joka on myös vuoden lopulla saanut lainvoiman. Myös uusia kaavahankkeita on toimikunnassa vireillä.

2.5 KONSERNIYHTIÖT JA MUUT OSALLISUUDET

Kaupungin toimintakertomuksessa ei ole selvitetty kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden toimintaa eikä niiden toimintakertomuksia tai tilinpäätöksiä ole tiettävästi esitetty edes kaupunginhallitukselle. Kunta on konserni, jonka kaikki toimialat, sen yritysmuodosta riippumatta, tulee esittää kaupunginvaltuustolle, joten jatkossa tulee allaolevista yhtiöistä kaupungin toimintakertomuksessa olla riittävä tieto niiden toiminnasta ja tuloksesta ja tulevaisuuden näkymistä. Tarkastuslautakunta edellyttää, että jatkossa kaupungin toimintakertomuksessa pitää ilmoittaa kaupungin edustajat sen tytäryhteisöissä ja, että kaikissa kaupungin enemmistöyhtiöiden hallituksissa tulee olla kaupungin edustaja asiantuntijajäsenenä, pelkkä yhtiökokousedustajuus ei riitä. Jo vuoden 2017 tilinpäätöksen valtuustoesittelyssä tulee em. henkilöt todeta.

Kehitys Oy Kurittula

Yhtiöllä ei ole ollut toimintaa vuonna 2017. Sen tasearvo on noin 320.000 euroa. Yhtiön tilinpäätös ei sisällä toimintakertomusta, josta ilmenisi toiminnalliset tavoitteet yhtiön kehittämiseksi.

Hulmin Huolto Oy

Yhtiön pankkitilillä näyttää vuodenvaihteessa olevan varoja 212.000 euroa eikä juurikaan velkaa eli taseasema on erittäin hyvä, vaikka tilinpäätös on 43.000 euroa tappiollinen. Huomiota herättää koneista ja kalustosta tehty poisto, joka on 80 % kirjanpitoarvosta (verottaja hyväksyy 25 %:n poiston). Ko. ylisuureen poistoon pitää olla erityinen syy.

Kiinteistö Oy Loimaan vuokra-asunnot

Kaupungilla tulisi olla selkeä strategia tyhjillään olevien vuokra-asuntojen määrän vähentämiseksi. Kaupungin sosiaalitoimen, Hulmin Huolto Oy:n ja Kiinteistö Oy Loimaan vuokra-asuntojen ”rajapintojen” tulee olla erittäin ohut, jotta vältetään taloudellisista ja sosiaalisista ongelmista, joita kaupungille on viime vuosina aiheutunut tämän kokonaisvaltaisen päätöksenteon puutteesta. Huoneistoja on yhteensä 496 kp, joissa as-m² yhteensä 27431 m², asukkaita 31.12.2017 675 henkilöä, asuntoja tyhjänä 74 kpl eli 15 % koko kannasta. Asukkaita oli 1,6 henkilöä/huoneisto, joka merkitsi n. 35 m²/asukas. Yhtiön rakennusten kirjanpitoarvo oli vuoden vaihteessa n. 270 euroa/as-m². Yhtiöllä oli vuodenvaihteessa muutama merkittävä vuokrasaaminen.

Kiinteistö Oy Telkäntie 1

Yhtiön rakennusten kirjanpitoarvo vuoden vaihteessa oli n. 500.000 euroa ja laskettuna asuntopinta-alalle 4.217,5 oli tasearvo vajaa 120 euroa/ m². Pitkäaikaista lainaa oli 255.000 euroa, varoja pankkitilillä 178.000 euroa, lyhytaikaista vierasta pääomaa 66.500 euroa. Vuokrausaste 81,8 % on haasteellinen.

Kiinteistö Oy Martinhaka

Ko.yhtiön osakkeet on myyty vuoden 2018 puolella n. 700.000 euron vaikutuksella vuoden 2018 nettotuloihin.

Kiinteistöosakeyhtiö Alastaro-koti

Loimaan kaupunki omistaa em. yhtiöstä 60 %, yhtiön toimintakertomuksessa on mainittu muut lähinnä yksityisomistajat. Yhtiön rakennusten kirjanpitoarvo on n. 770.000 euroa ja huoneistoala 1277 m² eli n. 600 euroa/m². Pitkäaikaista velkaa yhtiöllä ei ole, rahat ja pankkisaamiset vastaavat lyhytaikaisia velkoja.

Loimaan Kaukolämpö Oy

Yhtiön tilinpäätöspapereista ei ilmene sen omistajasuhteita, Loimaan kaupunki omistaa enemmistön, toinen omistaja lienee Sallila-yhtiöt. Yhtiöllä on jakokelpoista voittoa lähes 4 miljoonaa, josta esitetään jaettavaksi 386.000 euroa eli Loimaan kaupungin osuus lienee n. vajaa 200.000 euroa.

Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy

Jätehuoltopalvelut hoidetaan kuntien omistaman jätehuoltoyhtiön toimesta.

Kuntayhtymät

Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Varsinais-Suomen Liitto

Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin kuntayhtymä

Yllämainituilla yhteisöillä on omat tarkastuslautakuntansa, joten niitä ei kaupungin tarkastuslautakunta kommentoi. Kuitenkin lautakunnan näkemyksen mukaan niiden toiminnasta voisi toimintakertomuksessa olla lyhyt maininta.

3. SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUKESKUS

Palvelukeskus ylitti talousarvionsa. Toteuma oli lähes puoli miljoona euroa yli budjetoidun vaikka valtuusto hyväksyi 600.000 euron lisäyksen talousarvioon. Toteutumisaste oli 100,8%. Tilanne oli hyvin sama kuin edellisenäkin vuonna. Kuitenkin vuoden 2016 tilinpäätökseen nähden menot vähenivät n. 1,9 % eli n. 1,2 milj.euroa.

Palveluiden ostot ylittivät budjetoidun 3,1 miljoonalla eurolla. Toteuma oli 104 %.

3.1. SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN HALLINTO

Sosiaali- ja terveystoimen hallinto ylitti jonkin verran talousarvionsa. Toteuma oli hieman alle 1600 euroa yli budjetoidun. Toteutumisaste oli 100,3 %.

Strategialinjauksiin perustuvien tavoitteiden toteutuminen

Sujuvan elämän kotikaupunki – tavoitteet toteutuivat seurannan osalta. Vaaditut kertomukset on tehty.

Jyvällä tulevaisuudesta -tavoitteista talouden tasapainottamiseen tähtääviä toiminnallisia muutoksia tehtiin, mutta toimintakulut ylitettiin. Ikäihmisten asumispalvelut kilpailutettiin ja palveluntuottajaksi valittu Attendo alkoi joulukuussa uuden asumispalveluyksikön rakennustyöt Hirvikoskella. Muutos näkyy vasta 2018 tilanteessa.

Myös kehitysvammahuollon asumispalvelut kilpailutettiin ensimmäistä kertaa. Palveluntuottajaksi valittu Aspa Palvelut Oy rakennuttaa uusia yksiköitä Hulmin kaupunginosaan.

Kaupungin omista Kitkonpuiston ryhmäkodin tiloista luovuttiin ja asumispalvelutoiminta siirrettiin Mellilään Tammi-/Mirjakotiin. Sieltä ikäihmisten asumispalvelut lopetettiin ikäihmisten palvelujärjestelmän kehittämissuunnitelman mukaisesti.

3.2. SOSIAALITYÖ

Sosiaalityö ylitti talousarvionsa. Toteuma oli vähän yli 207 200 euroa yli budjetoidun. Toteutumisaste oli 101,5 %.

Sosiaalityön tehtäväalueen kokonaismenot ylittivät alun perin vuodelle 2017 vahvistetun talousarvion hieman yli 807 200 eurolla. Ylitysoikeutta pyydettiin kahteen otteeseen ja sitä myönnettiin 615 000 euroa. Muutetun talousarvion kokonaismenot ylittyivät noin 207 200 euroa.

Työmarkkinatuen kuntaosuuksia maksettiin n. 187 100 euroa budjetoitua enemmän, vaikka ne laskivat edellisestä vuodesta.

Maahanmuuttokustannuksiin haettiin 850.000 €:n ylitysoikeutta, joista toteutui 681.633 €. Maahanmuuttotyön kuluihin saatiin kuitenkin valtiolta täysi korvaus.

Lastensuojelussa kodin ulkopuolisten sijoitusten määrät ovat edelleen lisääntyneet ja niiden kustannukset ylittivät alkuperäisen talousarvion n. 449.600 eurolla.

Vammaispalvelujen ja tukitoimien menot kasvoivat edellisestä vuodesta 6,9 % ja ylittivät alkuperäisen budjetin n. 376.660 eurolla. Lisäystä oli asumispalveluissa ja kuljetuspalveluissa, kun taas henkilökohtaisen avun palvelun kustannukset laskivat edellisestä vuodesta.

Kehitysvammahuollon menot ylittivät budjetin n. 333.830 eurolla. Suurin ylitys oli asumispalvelujen ostoissa.

Loimaa ostaa kehitysvammahuollon palveluita Peimarista, jossa on ollut hieman enemmän hoitopäiviä kuin edellisenä vuonna tai budjetoitu.

Strategialinjauksiin perustuvien tavoitteiden toteutuminen

Loimaa on osallistunut maakunnalliseen lasten ja perheiden palvelujen kehittämishankkeeseen (LAPE-hanke). Paikallisesti toimii monialainen LAPE-työryhmä. Lokakuussa käynnistyi seudullisena yhteistyönä Ankkuri-toiminta Loimaan poliisiasemalla.

Loimaan sosiaalipäivystys siirtyi huhtikuun alusta Turun kaupungin hoitamaan alueelliseen päivystykseen. Turun sosiaalipäivystys vastaanottaa hälytystehtävät virka-ajan ulkopuolella, mutta Loimaan päivystysrinki menee edelleen tarvittaessa paikalle. Järjestelmän kustannukset laskivat 14,5 %.

Lastensuojeluilmoitusten määrä kasvoi 36 % edellisestä vuodesta. Lastensuojelun menot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 3,7 % ja olivat 3,29 milj €.

Työmarkkinatuen kuntaosuuksia maksettiin n. 8.170 € vähemmän kuin 2016, kaikkiaan n. 967.100 €, kun työllistämistoimenpiteiden piirissä olevien määrä nousi edellisen vuoden keskimäärin 140 työttömästä/kk 168 työttömään kuukaudessa. Silti budjetti ylitettiin, koska pitkäaikaistyöttömien määrä on pysynyt korkeana.

Kehitysvammahuollon nettomenot kasvoivat edellisestä vuodesta 2,6 % ja olivat 3,56 milj €. Kitkonpuiston ryhmäkodin toiminta siirrettiin sisäilmaongelmien vuoksi väiaikaistioloihin Huvilakatu 33:en ja joulukuussa Tammi-/Mirjakotiin Mellilään.

Asetetut mittarit Pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden sekä aktivointitoimenpiteiden kehityksen seuranta kuukausittain ja Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrän kehityksen seuranta kuukausittain ovat toteutuneet.

3.3. TERVEYS- JA HOIVAPALVELUT

Terveys- ja hoivapalvelut ylitti talousarvionsa. Toteuma oli 284 240 euroa yli budjetoidun. Toteutumisaste oli 100,6 %. Terveys- ja hoivapalveluiden kulut laskivat kuitenkin edellisestä vuodesta n. 700 000 euroa.

Henkilöstökulut alittuivat n. 1 183 700 eurolla ja palveluiden ostot ylittyivät n. 753 100 eurolla. Tämä johtuu siitä, että on käytetty melko paljon ostolääkäreitä. Avopalveluiden työvoiman vuokraukseen käytettiin yli 360 000 euroa, mikä on mukana palveluiden ostoissa. Samat palvelut olisi voitu tuottaa halvemmin, jos olisi saatu rekrytoitua omaa henkilökuntaa.

Strategialinjauksiin perustuvien tavoitteiden toteutuminen

Ikäihmisten palvelu-ketjun toimivuuden (yli 75-v) mittarit ovat pääosin toteutuneet tai lähellä tavoitetta, mutta kunnan kustantamaa tukipalvelua saaneiden 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden osuus vastaavan ikäisistä kuntalaisista oli alempi 14,5 % / 21 % ja omaishoidon tuen piirissä olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisistä kuntalaisista oli vähän alempi 3,4 % / 5 % kuin tavoitteena. Sen sijaan säännöllisen kotihoidon piirissä olevien 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden osuus vastaavan ikäisistä kuntalaisista oli korkeampi 17,7 % / 13 %.

Kotihoidon toimivuuden, perusterveydenhuollon ja palveluketjun toimivuuden (Sairaanhoitopiirin ”korotetun hinnan” siirtoviivehoitopäivien lukumäärä vuodessa) tavoitteet ovat toteutuneet.

Perusterveydenhuollon osaltakin mittarit näyttävät toteutuneen, vaikka kuntalaiset ovat valitelleet hoitoonpääsyn vaikeutta. Tämä on johtunut siitä, että kaikki lääkäriavokanssit eivät ole olleet täytettynä tai vakanssilla olevat eivät ole olleet töissä. Tilannetta on paikattu ostopalveluilla, mistä on aiheutunut työvoimavajetta ja lisäkuluja.

Tilinpäätöksessä on esitetty tarkemmin tehtyjä toimenpiteitä. Kaikkia suunniteltuja toimia ei kuitenkaan ole toteutettu. Esimerkiksi TYKS Loimaan sairaalassa tarjottavien avopalveluiden kehittämistä ei saatu toteutettua kaupungin ja sairaanhoitopiirin yhteistä diabetesosaamiskeskusta sairaalan 2. kerrokseen. Tilojen saneeraus käynnistyi aivan vuoden 2017 lopulla.

Ikäihmisten palveluketjussa toteutetut muutokset ovat pääasiassa vähentäneet kuluja, vain kotihoidon kulut kasvoivat. Palvelurakenteen muokkaaminen suositusten mukaiseksi eli laitoshoidon vähentäminen ja kotihoidon lisääminen laski kuluja yhteensä n. 1,89 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta.

Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat laskeneet edellisestä vuodesta, vaikka ne ylittivät budjetoidun määrän noin 0,5 miljoonalla eurolla. Ylitys oli myös pienempi kuin Sairaanhoitopiirin arvio.

Yhteistyössä Sairaanhoitopiirin kanssa on vähennetty erikoissairaanhoidon vuodepaikkoja ja pyritty määrittämään tarpeisiin perustuva avopalveluiden tarjonta Loimaalla.

4. SIVISTYSPALVELUKESKUS

Vuoteen 2016 verraten kulut jäivät 5 % alle ja talousarvioon verraten ylitystä oli 0,2% eli noin 42.000 euroa. Tosin vuosivertailu ei ole vertailukelpoinen, koska lukien opettajien siirtyminen Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymään pienensi oleellisesti henkilöstökuluja, mikä oli jo talousarviota tehdessä tiedossa.

4.1 SIVISTYSVALIOKUNTA

Valiokunta käyttää toimintakertomuksessa itsestään entisiä ”koulutus- ja vapaa-aikalautakunta” nimityksiä. Asia tulee jatkossa oikaista. Valiokunta on käsitellyt useampaan kertaan kaupungin kouluverkkoasiaa. Oripään yläastelaisten koulunkäynti Alastarolla on loppumassa, joten siltä osin yksi epävarmuustekijä on poistunut. Oma ongelmansa on tietysti kyläkoulujen kohtalo, kun oppilasmäärät jatkuvasti vähenevät.

4.1.1 KOULUTUS

Koulutustoiminnan menot vuoteen 2016 verrattuna olivat 6,5 % pienemmät (lukion opettajien siirto) ja talousarvio totetui lähes 100 %:sti.

Lasten päivähoido/varhaiskasvatus, leikkitoiminta

Puistometsän päiväkodin modernit toimitilat valmistuivat leasing-rahoituksen turvin loppuvuonna 2017 ja ne otettiin käyttöön alkuvuonna 2018. Tarkastuslautakunta kävi keväällä 2018 tutustumassa Puistometsään. Kaupunki lakkautti kolme muuta päiväkotia, joiden tilojen jatkokäyttö tai jopa purkaminen tulee elinympäristövaliokunnan käsiteltäväksi. Kaupungin kouluissakin on havaittu sisätilaongelmia. Kaupungin tulisi tehdä pikaisesti päätöksiä siitä, miten tämä ongelma saadaan ratkaistuksi terveydelliset ja taloudelliset kysymykset huomioonottaen.

Perusopetus

Varhaiskasvatuksen päivähoidotoiminnan ja perusopetuksen laatua on arvioitu useampana vuotena ja se on koettu varsin hyväksi. Perusopetuksen käyttökustannukset 8.750 euroa/oppilas ovat varsin kohtuulliset verrattaessa niitä muiden samankokoisten kuntien lukuihin.

Tukipalvelut: oppilashuolto (psykologit ja kuraattori)

Loimaalla on erityistä tukea tarvitsevia 9 % oppilaista, kun valtakunnan tasolla heitä on 7,5 %. Tämä on kunnalle merkittävä sosiaalinen ja sitä myötä myös taloudellinen ongelma ja yhdessä lasten huostaanottojen määrän kasvu mukaanlukien vaikea tilanne. Ennaltaehkäisyyn tulisi löytää sopivia työvälineitä. Liian myöhään tehdyt toimenpiteet ovat kalliita eivätkä anna aina hyvää paluuta arkielämään.

4.1.2 VAPAA-AIKA

Vapaa-aika toimintojen nettokulut olivat vuoteen 2016 verrattuna 3,7 % suuremmat ja talousarvio ylittyi 1,6 %.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kaupungin kirjastojen käyntikerrat ovat pysyneet edelleen hyvällä tasolla, vaikka lainamäärät ovatkin vähentyneet vuosittain. Kustannukset asukasta kohden alittavat maan keskimääräisen tason. Taidetalon käyntikerrat ovat vähentyneet huolestuttavan paljon. Kaupungin kulttuuritoimi toteutti Suomi 100 vuotta-teeman tilaisuuksia myös yhteistyössä kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Liikunta- ja nuorisopalvelut

Hirvikosken urheilukentän kunnostus aloitettiin loppuvuonna, kun siihen saatiin valtionapua, myös urheilukeskuksen tekonurmikentän työt aloitettiin.

Loimaan opisto (musiikkiopisto ja työväenopisto)

Työväenopiston toteutuneet opetustunnit ja opiskelijoiden määrät ovat pienentyneet. Musiikkiopiston käyttö on ollut edellisen vuoden tasolla.

5. TEKNINEN- JA YMPÄRISTÖPALVELUKESKUS

Vuoteen 2016 verraten menot olivat 1 %:n alle ja talousarvioon verraten toteutuma oli 92,8 % eli noin 289.000 euroa pienempi kuin budjetti. Vuositalouden kannalta asia on positiivinen, mutta jos tulos on saatu aikaan korjausvelkaa kasvattamalla niin joudumme tulevaisuudessa panostamaan merkittävästi enemmän varoja toimintojen ylläpitämiseen tasokkaina.

5.1. ELINYMPÄRISTÖVALIOKUNTA

Tekninen lautakunta ja ympäristölautakunta yhdistettiin elinympäristövaliokunnaksi 1.6.2017 alkaen.

- Teknisen lautakunnan toteuma oli 288 628,31 euroa alle budjetoidun.
Talousarvion toteutumisaste yhteensä 92,8%
- Ympäristö lautakunnan toteuma oli 33 029,04 euroa alle budjetoidun.
Talousarvion toteutumisaste yhteensä 87,7%

5.2 TEKNISET PALVELUT

Tehtäväalue sisältää teknisen palvelukeskuksen hallinnon, rakennuttamispalvelut, tilapalvelut, kunnallistekniikan sekä ruoka- ja siivouspalvelut. Teknisen ja ympäristöpalvelukeskuksen hallinto käsittää teknisen johtajan ja teknisen lautakunnan tehtävät.

Teknisen ja ympäristöpalvelukeskuksen toiminnot ja organisaatio on muokattu palvelujen uudistamisen ja muutoksen hallintaohjelman mukaisesti. Palvelurakennetta on tehostettu ja organisaatiota ohennettu eri vastuualueilla. Toiminnallisena tavoitteena on ollut luoda avoimesti, tehokkaasti ja joustavasti toimiva yhtenäinen palvelukeskus.

Palvelukeskuksen toimintaa kehitetään edelleen vertailemalla oman palvelutuotannon kustannustehokkuutta yksityiseen palveluntuotantoon nähden. Vuonna 2017 aloitettu sote-uudistuksen maakunnallisen valmistelun rinnalla selvitys nykyisten sote-tilojen ja –rakennusten käyttömahdollisuuksista ja muutostarpeista yhteistyössä muiden palvelukeskusten kanssa.

- Tiedot sote-uudistukseen liittyvistä kiinteistöistä ilmoitettu Maakuntien Tilakeskukseen.

Huoltokirjajärjestelmän käyttöä tehostetaan kiinteistönhoidon toimenpiteiden työvaiheiden tiedottamisessa ja kiinteistökohtaisia käyttäjiä eri hallintokunnissa koulutetaan huoltokirjan aktiiviseen käyttöön.

Rakennuttamispalvelut huolehtii toimitilahankkeiden ja yhdyskuntarakentamisen hankkeiden valmistelusta, rakennuttamisesta sekä valvonnasta. Kilpailutuksessa, urakoinnin valvonnassa ja kustannusten seurannassa hyödynnytetään uusia toimintatapoja.

- Puistometsän päiväkotia on vastaanotettu suunnitelmien mukaisesti aloittanut toiminnan 2018.
- Kalevalankadun korjaustyö on ensi kesänä tehtäviä kulutuspinnoituksia lukuunottamatta valmis. Kartanonpuiston sprinklauksen laajennus valmis.
- Metsämaan lämpökeskuksen rakennustyöt on keskeytetty raken-nusluvasta tehdyn oikaisupyynnön vuoksi.
- Tekonurmihanke käyntiin, valmistuminen keväällä 2018
- Keskuspuiston valmistuminen

Suunnitteluvaiheessa panostetaan korjausinvestointien energiatehokkuuteen sekä kiinteistöjen sisäilmaongelmien selvittämiseen ja niiden ratkaisemiseen. Uusitaan investointihankkeiden menettelytapaohteet siten, että ohjeissa huomioidaan myös kiireelliset toimitila- ja väistötilatarpeet.

- Kitkonpuiston palvelukeskuksen hanke-suunnittelu on valmis.
- Kaupungintalon ja Hirvikosken kunnantalon hankesuunnittelu on meneillään ja odottaa kaupunginhallituksen päätöstä jatkotoimenpiteistä.
- Peltoisten päiväkodin ilmanvaihdon mitoitus laadittu uudelleen ja ilmamäärien mittaus ja säätö on tehty joulukuussa.
- Kauhanojan päiväkodin ilmanvaihdon parantamisen suunnitelmat ovat pääosin valmiit.
- Tammi- ja Mirjakodin tekninen kuntoarvio on tilattu ja kohteella tehtävät kenttätöet tehty, raportti valmistunut tammikuussa 2018. Korjausinvestointien tärkeysjärjestyksen määrittelyssä huomioidaan myös ylläpitostrategian mukaiset seikat.

Kiinteistönhoidon hankkeiden työjohtoa, valvontaa ja dokumentointia parannetaan. Kaupungin omana työnä tehtävistä hankkeista ja urakoista pidetään työmaapäiväkirjaa. Toimitiloista ja kiinteistöistä tehdään ajan tasalla olevat kunto-arviot ja – tutkimukset sekä selvitetään tilojen jatkokäytön edellytykset ja vaatimukset. Ylläpitostrategian päivittäminen ja sen edellyttämät toimenpiteet.

- Rakennusten PTS-kohteiden päivittäminen jatkuvaa työtä. Uudet PTS:t tallennetaan suoraan huoltokirjaan.
- Selvitetty uuden kiinteistökohtaisten salkutusmallin laadintaa konsulttityönä. Nykyisen YPS:n päivitys käsitelty marraskuussa valiokunnassa ja hyväksytty noudatettavaksi kaupungin-hallituksessa 18.12.2017.

Tilapalvelut vastaavat näin ollen kiinteistöjen ylläpidosta. Tarkoituksena on järjestää kaupungin toimielinten käyttöön tarkoituksenmukaiset ja laadukkaat toimitilat.

- Keskuskoulun kiinteistönhoito ostetaan yksityiseltä palveluntuottajalta. Kiinteistönhoidon ulkoistuksen myötä kiinteistönhoidon henkilöstön työpanosta ja tehtäviä kohdennetaan sisäilmaongelmien ennakointia edistäviin ja ehkäisemiseen vaikuttaviin toiminpiteisiin.

Kiinteistöjen sisäilmaongelmien toiminpideseurannassa 31.12.2017 yhteensä 19 kohdetta, joista kiireellisiä kohteita 5, ei kiireellisiä 11 ja Tyhjät tilat 3 kpl ei toimintaa.

Rakennusten energian kulutus, sähkö tavoite 2017: 7 200 MWh, toteutunut 7 728 MWh.
Rakennusten energiankulutus, lämpö tavoite 2017: 16 000 MWh, toteutunut 16 355 MWh.

- Jatkuvassa seurannassa kiinteistöjen energiaseuranta ja raportointi
- Energiatodistukset tulisi päivittää jokaisesta rakennuksesta
- Kiinteistönhoidon yhteistyö Hulmin Huollon kanssa tulee pitää ajantasaisena/kilpailuttaa oman työn osuuden selvittämiseksi samoin Keskuskoulun kiinteistönhoidon kustannukset
- Huoltokirjajärjestelmän käyttöä tulee tehostetaa kiinteistönhoidon toimenpiteiden työvaiheiden ja sisäilma-asioiden tiedottamisessa sekä kiinteistökohtaisia käyttäjiä eri hallintokunnissa koulutettava huoltokirjan aktiiviseen käyttöön.

Kunnallistekniikka sisältää katujen ja yleisten alueiden kunnossapidon sekä mittauspalvelut.

- Katuvalaistuksen uudistamista jatketaan ja energiansäästömahdollisuuksia selvitetään mm. valaisimien korvaamisella ja uusimisella led-valaisimilla. Led-katuvalojen asennus valmis Metsämaalla ja Peltosissa
- Kunnossapitokustannukset katukilometriä kohti tavoite: 3250 euroa, toteutunut 3450,90 euroa.
- Talvikunnossapidon määrärahat ylittivät 19931,51 eurolla. (103,4%)
- Lastentalon leikkipaikka poistettu käytöstä ja panostettu muiden virkistysalueiden hoitoon määrärahojen puitteissa.
- Keskuspuisto avattu yleisön käyttöön remontin jälkeen

Ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat, kaupungin omat siivous- ja ruokapalvelut hyvällä ammattitaidolla ja mahdollisimman taloudellisesti. Yhteiskoulun, liikuntahallin, urheilukeskuksen, Keskuskoulun ja Hirvikosken yhtenäiskoulun siivouspalvelut ostetaan yksityiseltä palveluntuottajalta.

- Ruoka ja siivouspalvelut, kustannukset ateriaa kohden, tavoite 2017: 2,18 euroa, toteuma 2,19 euroa.
- Aromituotannonohjauksjärjestelmällä tehdään elintarviketilaukset, otetaan reseptiikka, ravintoarvot ja yksikkökustannukset. Reseptiikka on tasalaatuista sekä ravitsemuksellisesti tasapainoista. Ruokalistan uudistus on käynnissä.

Panostetaan lähiruokaan Suomessa tuotettuun sekä luomuelintarvikkeisiin. Lähiruokana käytetään perunoita, leipomotuotteita ja hevituotteita mahdollisuuksien mukaan. Luomuelintarvikkeista vehnä jauhoja ja hiutaleita. Suomessa tuotettuja elintarvikkeita on sopimustuotteista jo valtaosa. Paikallinen hunaja ja luomunaudanliha otettu käyttöön.

Siivouspalvelut

- tuotetaan siivouspalveluita taloudellisesti, tehokkaasti, hygieenisesti ja turvallisesti kaupungin eri toimipisteissä.

- Laadittu tarkennetut tehtäväkuvaukset.
- Hyödynnetään Atop-ohjelmaa työmäärälaskennassa
- Uusien kohteiden mitoitusta suoritetaan mitoitushjelmalla.
- Kehitetään laadunvalvontaa ja palautejärjestelmää.

Siivouksen ostopalvelun laadunvalvonta:

- Yhteiskoulun, liikuntahallin, urheilukeskuksen, keskuskoulun ja Hirvikosken yhtenäiskoulun osalta
Toteutetut toimenpiteet: Tarkastuskäyntejä säännöllisesti, käyttäjien kokemuksia on kuultu.

Kustannukset siivottavaa lattianeliometriä kohti, tavoite 2017: 25,48 euroa, toteutunut 25,19 euroa.

5.3 YMPÄRISTÖPALVELUT

Ympäristölautakunta (1.6.2017 tekninen lautakunta ja ympäristölautakunta yhdistettiin elinympäristövaliokunnaksi). Tehtäväalue sisältää ympäristö- ja rakennusvalvontayksikön hallinnon, rakennusvalvontapalvelut, ympäristönsuojelupalvelut, maa-ainesten ottamisen valvonnan sekä valmiussuunnittelun.

Hallinnon vastuualueen tehtävänä on tarjota ympäristö- ja rakennusvalvontayksikön käyttöön taloushallintoon, päätöksentekoon, asiakirjahallintoon, tiedottamiseen ja neuvontaan liittyvät palvelut. Vastuualue huolehtii myös Loimaan kaupungin työsuojelun yhteistoimintahenkilön tehtävien hoitamisesta (työsuojelupäällikkö) ja kaupungin valmiussuunnittelun koordinoinnista.

Rakennusvalvontapalvelujen tehtävänä on valvoa kaavoituksen toteutumista, huolehtia rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelemisestä sekä osaltaan valvoa rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa siten kuin asiasta säädetään. Vastuualueen tehtävänä on myös asuinrakennusten ja asuntojen korjaustoimintaan myönnettävien korjausavustusasioiden käsittely.

Ympäristölautakunnan toteuma oli 33029,04 euroa alle budjetoidun.

Talousarvion toteuttamisaste oli 87,7%.

- Haetut rakentamisen luvat talousarviossa 2017 yhteensä 280 kpl, toteutunut 276 kpl.
- Voimassa olevat maa-ainesluvat 36 kpl ja voimassa olevat ympäristöluvat 141 kpl.
- Rakennusvalvontapalvelujen lupakäsittelyaika, Viranhaltijan myöntämät talousarvio 2017: 4 vko, toteuma 2,5 vko.
- Toimielimen myöntämä lupakäsittelyaika talousarvio 2017: 8 vko, toteuma 4 vko.
- Ympäristö- ja maa-aineksen käsittelyaika talousarvio 2017: 5kk, toteuma 3kk.

Ympäristönsuojelupalvelujen tehtävänä on huolehtia kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen sekä leirintäalueviranomaisen tehtävistä. Ympäristö- ja rakennusvalvonnan tehtäväalue huolehtii lisäksi Ypäjän kunnan rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojelun viranhaltijatehtävien hoitamisesta kuntien välisen sopimuksen mukaisesti.

- Sähköinen asiointipalvelu (Lupapiste) rakennuslupien hakeminen ja muu asiointi otettu käyttöön toukokuussa sekä Rakennusvalvonnan asiakirjojen arkistointi sähköisesti mainitusta ajankohdasta eteenpäin.
- Haja-asutuksen jätevesihuollon neuvonnan avulla on edistetty tavoitteen saavuttamista. Neuvontatyössä on käytetty myös yhteistyösopimuksen mukaisesti kestävän kehityksen ja energia-asioiden asiantuntija- ja palveluorganisaatio Valonaa.

- Uudistetaan ympäristösuojeluviranomaisen valvontasuunnitelmaa ja laadittu valvontasuunnitelma. Valvontaohjelma on laadittu ja se on käsitelty alkuvuonna 2018 lupajaostossa. Taksan uusiminen ja hyväksyminen tehdään vuonna 2018.
- Lupa- ja valvontamaksuilla katetaan vähintään 50 % menoista, laaditaan valvontaohjelma. Joulukuun loppuun mennessä menoista on tuotoilla katettu 41 %.

Talousarvion toteutumisaste käyttötaloudessa yhteensä 100 %

6. LOIMAAN VESI –LIKELAITOS

Valtuuston päättämät liikelaitokselle asetetut toiminnan ja talouden tavoitteet 2017 ja niiden toteutuminen.

Toiminnan tavoitteet 2017 ja niiden toteutuminen:

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisten talousveden laatuvaatimusten täyttäminen.

Länsi-Suomen ympäristöviraston 18.12.2009 myöntämän jäteveden johtamisluvan mukaisten ehtojen täyttäminen (keskuspuhdistamo).

Etelä-Suomen aluehallintoviraston 18.12.2013 antaman ympäristölupapäätöksen lupamääräysten täyttäminen (Alastaron jätevedenpuhdistamo).

Loimaan Vesi täytti valtuuston asettamat tavoitteet.

Talouden tavoitteet 2017 ja niiden toteutuminen:

Loimaan Veden taloutta tulee hoitaa vuonna 2017 niin, että pitkällä aikavälillä on mahdollista kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnin, operatiiviset kustannukset sekä toimitilojen leasingvuokratkustannukset.

Loimaan Veden taloudelliseksi tavoitteeksi asetetaan kaupungille maksettava 0,2 prosentin suuruinen korvaus peruspääomasta 3,977,464,37 euroa, joka vuodelle 2017 tulee olemaan 7,954,93 euroa.

Vuotuiset investointimenot ovat enintään 2,380,000 menoa.

Loimaan Vesi on toteuttanut valtuuston asettamat tavoitteet niin, että kaupungille on maksettu 8,000,00 euroa ja vuotuiset investoinnin ovat olleet noin 2,068,499,00 euroa.

Johtokunnan päättämät sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja niiden toteutuminen 2017

Laskuttamattoman veden määrän tavoite oli alle 16 %, joka vuoden lopussa oli kuitenkin 21,6 %.

Kypsytyksentän (maanparannusaineen valmistus Kirveskallion kompostointialueella) täyttöaste elokuussa on enintään 25 %.

Kypsytyksentän täyttöaste elokuussa oli 35 %. Kypsytyksentälle oli siirretty kaikki keskeneräinen komposti.

Liikelaitoksen tilikauden alijäämä on 48.950,61 euroa. Vuoden 2017 tilikautta on rasittanut merkittävästi uuden keskusjätevedenpuhdistamon toteutuksesta aiheutuneet rahoituskustannukset sekä ns. omat

investointikustannukset ja niistä johtuneet kohonneet poistot. Tilanteen poistojen osalta odotetaan normalisoituvan vuodesta 2018 lukien.

Ypäjälle tehdyn siirtoviemäriin osittainen vajaakäyttö vuonna 2017 aiheutti jonkin verran tulomenetyksiä, HK:n toiminnan loppuminen Mellilässä vuoden lopussa, aiheuttaa myös merkittävän tulovähennyksen.

Tärkeimmät investointikohteet vuonna 2017

Kalevalankadun saneeraus.

Alastaro-Loimaa yhdysvesijohdon ja siirtoviemäriin rakennuttaminen.

Kauhanoja-Ypäjänykylä yhdysvesijohdon ja siirtoviemäriin rakentaminen (valmistuu keväällä 2018).

Jätevesiviemärien saneeraus sujuttamalla.

Merkittävää työmäärää edustaa myös vesimittarien vaihtaminen uudentyyppiseksi EU-tyyppihyväksytyiksi.

Henkilöstö

Vakinaisen henkilöstön lukumäärä oli 14 henkilöä.

Henkilöstökulut tilikautena olivat yhteensä 669.634,92 euroa.

7. KAUPUNGIN TALOUDELLINEN ASEMA JA SEN KEHITYS

Tuloslaskelman toteutumisvertailun mukaan toimintatuotot olivat 20,36 milj.€. Tämä on 0,79 milj.€ vähemmän kuin talousarviossa ennakoitiin.

Toimintakulut olivat 112,83 milj.€, mikä on 0,8 milj.€ vähemmän kuin talousarviossa. Menolajeittain tarkasteltuna ylittivät palvelujen ostomenot 0,65 milj.€ ja avustukset 0,1 milj.€. Henkilöstömenot alittuivat 1,28 milj.€ ja tarvikeostot 0,28 milj.€.

Toiminnan nettomenot (toimintakate) toteutuivat talousarvion mukaisesti (tot.aste 100,0 %). Nettomenot vähenivät vuoteen 2016 verrattuna 2,7 %.

Verotuloja kertyi talousarvion mukaisesti 53,51 milj.€ (tot.aste 100,0 %). Vuoteen 2016 verrattuna verotulot vähenivät 0,21 milj.€.

Valtionosuuksia maksettiin kaupungille 42,35 milj.€. Tämä vastaa talousarvion mukaista tasoa (tot.aste 100,2 %). Vuoteen 2016 verrattuna valtionosuudet vähenivät 3,4 %, eli 1,47 milj.€.

Käyttötulot (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet) vähenivät vuoteen 2016 verrattuna 0,62 milj.€. Toimintakulut vähenivät 0,5 %, 1,47 milj.€.

Kaupungin vuosikate oli 3,31 milj.€, mikä on 0,1 milj.€ enemmän kuin talousarviossa.

Rahoituslaskelman toteutumisvertailun mukaan kaupungin lainakanta kasvoi 2,95 milj.€. Vanhoja lainoja lyhennettiin 4,55 milj.€ ja uutta lainaa otettiin 7,5 milj.€. Kaupungin lainakanta on 36,66 milj.€, mikä on 2.269 €/asukas.

Seuraavassa taulukossa on verrattu kaupungin taloutta vuosina 2016–2017 koko maan kuntien ja vertailuryhmän kuntien keskiarvoihin neljän tunnusluvun valossa.

	Vuosikate €/asukas		Vuosikate % poistoista		Lainakanta €/asukas		Kertynyt yli-/alij. €/asukas	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Koko maa	494	585	128	150	2 933	2 921	1 892	
10.000 - 20.000 as.	422	442	91	125	2 823	2 904	793	
Loimaa	149	205	61	80	2 071	2 269	87	39

Lähde: Suomen Kuntaliitto. Vuosi 2017 on ennakkotieto.

Vuosikatteella mitattava tulo-rahoitus on vahvistunut vuodesta 2016, mutta se on alle koko maan ja vertailukuntien tason. Poistoihin suhteutettu vuosikate on myös koko maan keskiarvoa ja vertailuryhmää selvästi heikompi. Lainakanta on alle maan keskiarvon ja myös vertailukuntia matalampi. Lainakanta ja leasingvuokravastuut yhteensä ovat 3.096 euroa/asukas. Kertyneen yli-/alijäämän suhteen Loimaan tilanne on sekä vertailuryhmää että koko maan keskiarvoa heikompi vuoden 2016 tietojen perusteella. Tilanne on tältä osin heikentynyt vuoteen 2016 verrattuna.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 46,6 % (48,5 % vuonna 2016). Omavaraisuusaste heikkeni kun tilikausi 2017 muodostui 0,78 milj.€ alijäämäiseksi. Omavaraisuusasteen heikkeneminen alle 50 % tason merkitsee velansietokyvyn ja sen myötä investointimahdollisuuksien supistumista.

8. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, on tarkastuslautakunnan kuntalain mukaan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Kaupungin taseessa 31.12.2017 on kertynyttä ylijäämää vain 0,63 milj.€. Kertyneen ylijäämän määrä väheni 0,78 milj.€ vuonna 2017. Liikkumavara kaupungin taloudessa on heikko.

Kuntalain mukaan toimintakertomuksessa tulee tehdä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Toimintakertomuksen kohdassa 1.11. on tehty selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä arvioitu voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä.

9. KUNTAKONSERNIN OHJAUS JA VALVONTA SEKÄ KONSERNIYHTEISÖILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet toteutuneet myös kuntakonsernissa.

Vastaisuudessa on perusteltua talousarvion valmistelussa kiinnittää edelleen huomiota siihen, että myös konserniin kuuluville kaikille tytäryhtiöille asetetaan tavoitteet. Tavoitteiden avulla valtuustolla on näin mahdollisuus toteuttaa omistajaohjausta asianomaisen yhteisöainsäädännön sallimissa rajoissa.

Konsernin omavaraisuusaste oli 40,9 % (vuonna 2016, 41,6 %).

10. INVESTOINNIT

Kaupungin investointimenot vuonna 2017 olivat 3,14 milj.€, mikä on 0,8 milj.€ vähemmän kuin muutetussa talousarviossa. Investointimenot lisääntyivät 0,48 milj.€ vuodesta 2016.

	TP 2016	TA+M 2017	TP 2017	Poikkeama	Käyttö %
Investointimenot	- 2 666 742	- 3 947 000	- 3 142 533	- 804 466	79,6
Investointitulot	205 435	150 000	110 815	39 185	73,9
Investoinnit netto	- 2 461 306	- 3 797 000	- 3 031 718	- 765 281	79,9

Yksityiskohtaisemmat investointimenot on kerrottu mm. teknisen- ja ympäristöpalvelukeskuksen ja vesiliikelaitoksen arviointiosiossa.

11. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Tarkastuslautakunnan ehdotus:

1. Kaupunginvaltuusto käsittelee arviointikertomuksen vuodelta 2017.
2. Kaupunginvaltuusto kehottaa kaupunginhallitusta ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta tässä arviointikertomuksessa esiintulleisiin asioihin kiinnitetään jatkossa riittävää huomiota ja tehdään tarvittavia korjaustoimenpiteitä.

Loimaalla 16. päivänä toukokuuta 2018

Jukka Laaksonen
puheenjohtaja

Hannes Mikkola
jäsen

Sanni Kiviniemi
jäsen / varapuheenjohtaja

Antti Riuttaskorpi
jäsen

Maiju Boenisch
jäsen

Johanna Pinta
varajäsen

Sampsa Heinonen
jäsen